

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3273/2024. (VII. 24.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Márki Zoltán és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Schanda Balázs* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.158/2022/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Karsai Dániel András ügyvéd, Karsai Dániel Ügyvédi Iroda) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte a Kúria Pfv.IV.20.158/2022/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó szerint a támadott döntés sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített véleménynyilvánítási szabadságot, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [2] 2. A bíróságok által megállapított tényállás értelmében az indítványozó egy országos sportszövetség (a továbbiakban: Szövetség) tagjaként feljelentést tett különböző gazdasági bűncselekmények miatt a Budapesti IX. Kerületi Ügyészség Gazdasági Bűnügyek részlegénél a Szövetség vezetőivel szemben. A feljelentés tartalma szerint különböző támogatási összegeket nem a céljuknak megfelelően számoltak el. A feljelentés kitért arra is, hogy a Szövetség vezetőin kívül más, a feljelentésben nevesített személyek is érintettek. A feljelentés tényéről több médiatermék is beszámolt.
- [3] Az Alkotmánybíróság megkeresésére a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-dunántúli Bűnügyi Igazgatósága azt a tájékoztatást adta, hogy a feljelentés alapján indult eljárás jelenleg is folyamatban van.
- [4] A Szövetség elnöksége a sajtóhírekre reagálva a „Tagszervezeti Vezetők” részére e-mailben küldött tájékoztatóban azt közölte, hogy „az elnököt és az elnökséget nem [a sportolók] jelentették fel, hanem [az indítványozó] [...] A feljelentés érinti az elnököt, az alelnököket, az elnökség tagjait, az elnöki tanácsadót, a könyvvizsgálót, illetve a szövetségtől abszolút teljesen független személyeket, illetve tagszervezeteket, cégek garmadáját, összesen 12 magánszemélyt és 28 céget/tagszervezetet, plusz magát a szövetséget”. Az indítványozó a tájékoztató levélre a címlistájában szereplő tagszervezetek részére „Válasz: tagszervezeti tájékoztató” tárgyú tájékoztatóban leírta, hogy mi motiválta a feljelentés megtételében, és leveléhez csatolta a feljelentés teljes szövegét is. A feljelentés összefoglalóját a közösségi oldalára is feltette.
- [5] Több, a feljelentésben nevesített szervezet személyiségi jogi sérelemre hivatkozva pert indított az indítványozóval szemben.
- [6] Az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék a 22.P.20.325/2019/48. számú ítéletében azt állapította meg, hogy az indítványozó megsértette a felperesek jó hírnevét, és az indítványozót sérelemdíj fizetésére kötelezte. A bíróság indokolásában kifejtette, hogy a bírói gyakorlat szerint személyiségi jog sérelmét büntetőfeljelentés abban az esetben jelenti, ha az az állított tényekről a feljelentő tudja, hogy valótlanok és az előbbi jogát

visszaélésszerűen gyakorolja. A személyiségi jog megsértésével jár az is, ha a feljelentésben indokolatlanul bántó, sértő kifejezések szerepelnek, ha a feljelentés sértő, lejárató, rágalmozó kijelentéseket, önkényes és valótlan értékítéletet fogalmaz meg vagy tudatosan valótlan tényállítást tartalmaz. Maga a feljelentés azonban nem valószínűsít meg személyiségi jogsértést, akkor sem, ha az utóbb nem vezetett a feljelentett személy felelősségének megállapítására.

- [7] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy bár az indítványozó nem visszaélésszerűen gyakorolta a feljelentési jogát, de a feljelentés nyilvánosságra hozatala már megvalósíthat személyiségi jogsértést, mivel annak alapján be lehet azonosítani a feljelentéssel érintett személyeket. A feljelentés konkrét bűncselekmény gyanújának a meglétét állítja, azonban annak a megállapítása, hogy bűncselekmény gyanúja fennáll-e, a hatóságok feladata. Miután a nyomozási eljárás nem fejeződött be és a feljelentés tárgyában jogerős büntetőítélet nem áll rendelkezésre, személyiségi jogsértés nélkül bűncselekmény elkövetését nem lehet állítani.
- [8] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla az 1.Pf.20.618/2021/11. számú ítéletében az elsőfokú bíróság döntését megváltoztatta, és a keresetet az indítványozó vonatkozásában elutasította. A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját abban a kérdésben, hogy önmagában a feljelentés nem valószínűsít meg személyiségi jogsértést. Ugyanakkor az Ítéltábla vitatta, hogy az indítványozó valótlan tény állított vagy híresztelt volna, mivel csupán azon vélekedését, alapos gyanúját osztotta meg, hogy a feljelentett természetes személyek bűncselekmény elkövetésében vehettek részt (Indokolás [52]). Hivatkozott arra is, hogy az adott ügyben a személyiségi jogsértés tekintetében nem a címzettek számának van jelentősége, hanem annak, hogy arról a felperesek magatartásával összefüggésben csak a feljelentéssel érintett szervezetek tagjai szereztek tudomást, akik nem tekinthetők kívülálló, illetéktelen személyeknek (Indokolás [53]).
- [9] A felülvizsgálati eljárás során a Kúria a támadott döntésben a másodfokú döntést hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú döntést azzal a pontosítással hagyta helyben, hogy az indítványozó valótlanul híresztelte, hogy a felperesek bűncselekmények elkövetésében vettek részt.
- [10] A Kúria indokolásában kifejti, hogy a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.) 2: 45 § (2) bekezdése szerint a jóhírnév sérelmét jelenti az érintett személyre vonatkozó, valótlan és közfelfogás szerint sértő tény állítása, híresztelése, hamis színben való feltüntetése. A Kúria ebben a körben azt vizsgálta, hogy a feljelentés híresztelése, tehát a nyilvánosságra hozatala megvalósíthat-e személyiségi jogsértést. A jóhírnév védelme körében kifejtette, hogy az érintett személynek nem kell ténylegesen az adott ismeretségben vagy ismeretségi körben jóhírnévvel rendelkeznie, mert elég, ha a valótlan tény állítása alkalmas arra, hogy az illető megítélését negatívan befolyásolja.
- [11] A Kúria egyetértett azzal, hogy a feljelentés önmagában nem valószínűsít meg jogsértést, ahhoz többlet követelmények szükségesek. Továbbá kifejtette, hogy a feljelentésben olyan tényállítások is szerepelhetnek, amelyek más körülmények között valótlan tények vagy valós tények hamis színben való feltüntetésének minősülhetnek. A megindult büntetőeljárás célja a büntetőjogi felelősségre vonáshoz szükséges tények felderítése, megállapítása. Az, hogy mi tekinthető valós ténynek és az milyen bűncselekmény elkövetést alapozhatja meg, nem a feljelentő jogi minősítésétől függ.
- [12] A Kúria indokolása szerint a hatósághoz címzett nyilatkozatot törvényi felhatalmazás nélkül a hatóságon kívül más személy nem ismerheti meg. Az utóbbi biztosítja a gyanúsított személyiségi jogainak védelmét, különben sérülne az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésében biztosított ártatlanság védelméhez való jog. Az adott ügyben viszont a feljelentésről a titoktartásra kötelezett személyeken kívül mások is tudomást szerezhettek, akiknek az értékítéletére az hatást gyakorolhatott, ami hátrányosan befolyásolhatja a felperesek társadalmi megítélését.
- [13] 3. A Kúria döntésével szemben az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a Kúria döntése sértette az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [14] A véleménynyilvánításhoz való joga körében előadta, hogy annak van jelentősége, hogy a feljelentés tartalma a közügyek megnyilvánulása körébe tartozik, ezért az fokozott védelemben részesül a véleménynyilvánításhoz való jog vonatkozásában. A feljelentés megosztása a közügy szabad megvitatását szolgálja, mert annak tartalma közpénz felhasználásával kapcsolatos. Az abban foglaltak nem öncélú kijelentések, hanem demokratikus ügyek szabad megvitatását szolgálják. Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára támaszkodva kifejti, hogy fokozott védelemben részesülő véleménynyilvánítás körében annak van jelentősége, hogy tényállításnak vagy értékítéletnek tekinthető-e a kijelentése. Szerinte azzal, hogy a feljelentésben azt állította, hogy „a gyanú fennállása megalapozott” értékítéletet fogalmazott meg és nem tényállítást. A feljelentés továbbításával nem azt állította, hogy a feljelentett a bűncselekményt elkövette, hanem azt, hogy annak gyanúja megalapozott.

- [15] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét abban látta, hogy a Kúria nem tért ki az ügy alapjogi érintettségére, így az ítélet indokolása hiányos. Álláspontja szerint a döntés elvi tartalma ellentétes az ítélet rendelkező részével, a jogi összefüggések bemutatására nem került sor.

II.

- [16] Az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XXVIII. cikk (1) bekezdés: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [17] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [18] 1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [19] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az indítványozó a Kúria döntését 2022. november 14-én vette át, és az alkotmányjogi panaszt 2023. január 13-án nyújtotta be, határidőben. Megállapítható az is, hogy a Kúria döntésével szemben nem állt további jogorvoslat a rendelkezésére.
- [20] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részeit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [21] Az indítványozó megjelölte indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [22] Az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatának feltétele, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Mind az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése, mind XXVIII. cikk (1) bekezdése valódi alapjog, amelyekre alkotmányjogi panasz alapítható.
- [23] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [24] E tekintetben az Alkotmánybíróság alapvető jelentőségű alkotmányos kérdésnek tekintette, hogy kiterjed-e a véleménynyilvánítási szabadság arra az esetre, amikor a feljelentő egy büntető feljelentés tartalmát osztja meg más személyekkel, illetve ha igen, hogyan bírálható el a véleménynyilvánítási szabadság és a személyiségi jog védelmének kollíziója.
- [25] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét az indítványozó arra alapította, hogy a bíróságok nem foglalkoztak a kérdés alapjogi érintettségével, ezzel összefüggésben a támadott döntés nem tartalmazott érdemi

indokolást. Az indítványozó felvetett kérdései (közéleti közlés, a közlés nem tényállítás) az Alaptörvény IX. cikkével összefüggő érvek, ezért az Alkotmánybíróság annak keretében vizsgálta.

- [26] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [27] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [28] 1. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése értelmében „[m]indenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”. A véleménynyilvánítás szabadsága kommunikációs jog. Az alaptörvényi védelem tárgya elsődlegesen az információ: demokratikus társadalom csak abban az esetben jöhet létre és maradhat fenn, ha lehetőség van arra, hogy a különböző (gyakran egymással ellentétes) vélemények a társadalmat formálhassák.
- [29] Az Alkotmánybíróság gyakorlata egységes abban, hogy a közéleti közlésekhez (amikor a megosztott információ a közülethez kapcsolódik) fokozottabb alaptörvényi védelem kapcsolódik. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat rámutatott: „a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek” (Indokolás [17]).
- [30] A közéleti, társadalmi jelentőségű közlések szabadsága sem abszolút. Az Alaptörvény IX. cikk (4) és (5) bekezdései meghatározzák a védett véleménynyilvánítási szabadság határát: az előbbi rendelkezés az egyének, az utóbbi a közösségek méltóságának védelmét határozza meg olyan értéknek, amelynek megsértésére nem irányulhat a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása. Mindez nem jelenti, hogy egyénekről vagy közösségekről ne lehetne negatív tartalmú véleményt terjeszteni; az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésével összefüggésben fejtette ki az Alkotmánybíróság, hogy ez a rendelkezés „a véleménynyilvánítási szabadság határát jelöli ki, ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi” {3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [31] A jelen ügy körülményei fényében az Alkotmánybíróságnak a véleménynyilvánítási szabadság terjedelmét az emberi méltósággal összemérve kellett meghatároznia.
- [32] 2. A jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak választ kell adnia arra az előzetes kérdésre, összefüggésbe hozható-e a véleménynyilvánítási szabadság azzal az esettel, hogy a feljelentő nyilvánosságra hozza a feljelentés szövegét, illetve annak tartalmát a nyilvánosság számára összefoglalja.
- [33] E tekintetben a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla és a felülvizsgálati kérelmet elbíráló Kúria ellentétes álláspontra helyezkedett. A másodfokú bíróság álláspontja szerint „a feljelentés tartalmának a címzetten kívül álló más személyekkel történő megismertetése sem eredményezheti jóhírnév megsértését még abban az esetben sem, ha abban a felperesek neve szerepelt, azonosíthatóvá vált” (Indokolás [52]). Az Ítéltábla szerint nem a címzettek (akikkel a feljelentés tartalmát megosztották) számának van jelentősége, hanem annak, hogy arról a felperesek magatartásával összefüggésben csak a feljelentéssel érintett szervezet tagjai szereztek tudomást, akik nem tekinthetők kívülálló, illetéktelen személyeknek (Indokolás [53]).
- [34] Ezzel ellentétesen a Kúria arra az álláspontra helyezkedett, hogy más megítélés alá esik maga a feljelentés és annak törvényi felhatalmazás nélküli nyilvánosságra hozatala. Utóbbi esetben a tényállításokért az indítványozó – a személyhez fűződő jogok megsértése miatt – felelősséggel tartozik (Indokolás [32]).
- [35] Az előkérdés megítélése tekintetében az Alkotmánybíróság kiindulópontja, hogy a véleménynyilvánítási szabadság tárgya a kommunikáció: a vélemény közlője mint az alapjog gyakorlója információt oszt meg másokkal. A kommunikáció módjának adott esetben lehet jelentősége [lásd pl. 3322/2019. (XI. 26.) AB határozat, Indokolás [18]–[19]], de elsődlegesen azt kell figyelembe venni, hogy a közlés címzettjei milyen információhoz jutottak hozzá. A véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása, illetve az alapjog korlátai szempontjából közömbös, hogy az indítványozó beszámol a feljelentés tartalmáról, leírja, elmondja az alapul szolgáló tényeket, vagy – ahogy a jelen ügyben is történt – csatolt fájlként mellékeli a feljelentést. Mivel ez utóbbi megoldás is alkalmas az érintettek személyiségi jogainak korlátozására, így az Alkotmánybíróság – osztva a Kúria álláspontját – arra a következtetésre helyezkedett, hogy egy hatóság felé megtett feljelentés másokkal való megosztása felveti a személyiségi jogok sérelmét.

- [36] Ebből azonban önmagában nem következik az, hogy az indítványozó közlését az Alaptörvény nem védi, az viszont igen, hogy a közlést a véleménynyilvánítási szabadság és a személyiségi jog védelmének kollíziója alapján kell megítélni.
- [37] 3. Az ügyben eljáró bíróságok az ügy fő kérdését eltérően ítélték meg, azaz azt, hogy az indítványozó közlése személyiségi jogsértést valósít-e meg. Abban viszont a döntések egységesek voltak, hogy önmagában a feljelentés nem valósított meg személyiségi jogsértést. Az alkotmányossági kérdés csupán az, hogy a feljelentés mássokkal való megosztása a jelen ügy körülményei között a védett véleménynyilvánítási szabadság körébe tartozik-e.
- [38] Az Abtv. 27. §-ára alapított panasz alapján a véleménynyilvánítási szabadság és a személyiségi jog sérelmének ütközése miatt az Alkotmánybíróságnak állást kellett foglalnia, hogy a szólásszabadság korlátozásához vagy gyakorlásának teret engedéséhez fűződik-e erősebb alkotmányos érdek.
- [39] A mérlegelés tárgyilagossága érdekében alakította ki – a korábbi alkotmánybíróági gyakorlatra támaszkodva – a 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat azt a tesztet, amelynek első lépéseként azt kell vizsgálni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, a közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Második lépésként a bíróságoknak azt kell eldöntenie, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e: a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. Végül vizsgálni kell, hogy a közlés nem lépte-e túl a véleménynyilvánítás határát: „a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása” (Indokolás [30]–[32]).
- [40] 3.1. A teszt alapján az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a közlés „közügyekben való megszólalásnak” minősül-e, és így vonatkozik-e rá a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű védelme.
- [41] „A közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok eszerint egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}.
- [42] Jelen esetben az Alkotmánybíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy mind a feljelentésre, mind annak mássokkal való megosztására az indítványozó és az alapper egyes felperesei között kialakult, elnyúló konfliktus egyik elemeként került sor. Az indítványozó a „Tagszervezeti tájékoztató” levélre történő válaszlevélként küldte el a feljelentés szövegét, címzettjei között döntően azok szerepeltek, akik az alapkonfliktusról és annak előzményeiről is tudomással bírtak.
- [43] A feljelentés tartalma arra vonatkozott, hogy egyes felperesek nem megfelelően kezeltek közpénzeket, illetve állami forrásból származó pénzeszközökkel visszaéltek. Ezek valóságának vagy valótlanágának feltárása közérdek, az ezekkel összefüggő közlések a véleménynyilvánítási szabadság kiemelt védelme vonatkozik.
- [44] 3.2. Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a közlés tényállítást tartalmaz vagy véleményt fejez ki. Számos közlésben keverednek a ténytartalmú állítások és az azokhoz kapcsolódó értékelések, vélemények. E közlések nem sorolhatók be általánosságban a véleménynyilvánítás vagy tényállítás kategóriájába, csupán az egyes elemek értékelhetőek abból a szempontból, hogy tény vagy véleményt fejeznek-e ki. Ezt a kérdést is a közlés kontextusában, az eset körülményeire figyelemmel kell megítélni, azt vizsgálva, hogy mi a közlés információtartalma.
- [45] A jelen ügyben nem volt vitatott, hogy az indítványozó az alapper tárgyát képező feljelentést személyazonosításra alkalmas módon nyilvánosságra hozta.
- [46] A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) a feljelentést a nyomozás megindításáról szóló LIX. fejezetében szabályozza, vagyis alapvetően a büntetőeljárás megindítását eredményező eljárási cselekmény részeként tekint rá, e minőségében rendelkezik róla. Ezt a Be. 375. § (1) bekezdése egyértelművé teszi azzal, hogy kimondja: a büntetőeljárás hivatalból – „az ügyészségnek vagy a nyomozó hatóságnak a hivatali hatáskörében, valamint az ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hivatali minőségében tudomására jutott adatok alapján” – vagy feljelentésre indul meg. A feljelentés jogi definícióját a nyomozás és az előkészítő

eljárás részletes szabályairól szóló 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 124. § (1) bekezdése rögzíti. E rendelkezés értelmében „[a] feljelentés olyan írásban, a hatóságnak vagy hivatalos személynek címzett beadvány, illetve a hatóság vagy hivatalos személy előtt szóban, személyesen tett nyilatkozat, amely a) büntetőeljárás lefolytatására jogosult szerv előtt meghatározott vagy ismeretlen személy által elkövetett bűncselekmény gyanújára utaló tényállítást, vagy erre utaló adatot, illetve b) büntetőeljárás lefolytatására jogosult szerv, hatóság vagy hivatalos személy előtt a büntetőeljárás lefolytatására irányuló indítványt tartalmaz.”

- [47] A Korm. r. fent hivatkozott rendelkezésének a) pontja tehát *per definitionem* tényállítást magában foglaló beadványként jellemzi a feljelentést. Ezt a rendeltetést megerősíti a Korm. r. 125. §-a, amely meghatározza a feljelentő szerepét a feljelentés megtétele során, s ezáltal kijelöli a közreműködését a büntetőeljárás megindításában. A Korm. r. 125. § (1) bekezdése szerint a nyomozó hatóság – a gyanú fennállásának megítéléséhez szükséges tények minél részletesebb tisztázása érdekében – a feljelentőt a szükséges részletességgel nyilatkoztatja különösen a bűncselekmény tényállási elemeire, az elkövetés körülményeire, az elkövető személyére, az általa ismert bizonyítási eszközökre és azok helyére. A (2) bekezdés értelmében a nyomozó hatóság a feljelentőt felszólítja, hogy a birtokában levő bizonyítási eszközöket a nyomozó hatóságnak adja át; ugyanezen bekezdés előírja a nyomozó hatóság számára, hogy a feljelentő által átadott bizonyítási eszközöket az ügyiratok között kezelje, vagy ha a büntetőeljárás megindításának feltételei fennállnak, szükség esetén foglalja le azokat.
- [48] Mindezek fényében megállapítható, hogy a vonatkozó jogi szabályozás a feljelentés definiálása, valamint a feljelentő közreműködésének meghatározása során egyaránt olyan beadványként tekint a feljelentésre, amely tényállításokat tartalmaz, abban a feljelentő tényállításokat tesz.
- [49] 3.3. Ezt követően az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az egyes közlési elemek nem eredményezték-e az emberi méltóságnak olyan sérelmét, amelyre a véleménynyilvánítási szabadság már nem terjed ki.
- [50] Az alapperben bizonyítékként felhasznált levelezésből kitűnően az indítványozó álláspontja szerint a feljelentésben foglalt cselekmények a következő, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) különös részében meghatározott cselekményeket valósították meg: bünszervezetben elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó gazdasági csalás [374. § (6) bekezdés b) pont]; bünszervezetben elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás [396. § (5) bekezdés b) pont]; számvitel rendjének megsértése (403. §); jelentős értékre elkövetett sikkasztás [372. § (4) bekezdés a) pont]; üzletszerűen elkövetett pénzmosás [399. § (6) bekezdés ba) pont]. E bűncselekmények üldözése az állam kötelezettsége: a legalitás és az officialitás elvei mint főszabály megkövetelik, hogy az arra hatáskörrel rendelkező állami szervek hivatalból – azaz, amennyiben van, akár a sértett akaratától is függetlenül – üldözzék a hivatali hatáskörükben tudomásukra jutott bűncselekményt. A bűnüldözés állami monopóliumának e főszabály jellegét az Alkotmánybíróság is megerősítette [lásd pl. 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [32]]. Amikor tehát az arra jogosult személy feljelentést tesz, akkor – a feljelentésre vonatkozó szabályozás és a feljelentés tartalma alapján – azt kezdeményezi, hogy az arra hatáskörrel rendelkező állami szervek végezzék el a feljelentésben leírt cselekmények felderítését, majd alkalmazzák a Btk.-ban foglalt jogkövetkezményeket.
- [51] A Be. 376. § (1) bekezdése szerint közzvádra üldözendő bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést. Ezzel a jogrendszer megteremti annak lehetőségét, hogy a hatóságon kívüli személy a büntetőeljárás kezdeményezése erejéig bevonódjon a büntetőeljárásba – akár azért, mert sértettként személyes indíttatásból tesz feljelentést, akár azért, mert kötelességének érzi a jogsértés jelentését a hatóság felé. Ezzel olyan eljárás megindítását kezdeményezi, amelynek eredményeként a bíróság büntetőjogi szankciókat alkalmazhat.
- [52] A büntetőjog a nyugati – ezen belül a magyar – jogfelfogásban, egyúttal az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény tartalmát kibontó gyakorlata szerint is *ultima ratio* szerepet tölt be a társadalmi élet szabályozásában. Az Alkotmánybíróság értelmezésében az *ultima ratio* jelleg alatt azt kell érteni, hogy „a büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek”, továbbá „[a] különböző életviszonyok, erkölcsi és jogi normák védelmében az emberi jogokat és szabadságokat szükségképpen korlátozó büntetőjogi eszközrendszert csak a feltétlenül szükséges esetben és arányos mértékben indokolt igénybe venni akkor, ha az alkotmányos vagy az Alaptörvényre visszavezethető állami, társadalmi, gazdasági célok, értékek megóvása más módon nem lehetséges” {4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [57]; az Alkotmánybíróság újabb gyakorlatából lásd pl. 31/2021. (XII. 1.) AB határozat, Indokolás [69]}.
- [53] A büntetőjog *ultima ratio* jellegéből mindenekelőtt az következik, hogy olyan esetekben van helye a büntetőjogi szabályozásnak, amikor a védendő érték más eszközzel nem óvható meg. E sajátosságban egyúttal benne rejlik az is, hogy a büntetőjog a társadalmilag veszélyes cselekményeket rendeli büntetni. A Btk. 4. § (1) bekezdése szerint bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli

– gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a Btk. („e törvény”) büntetés kiszabását rendeli. A (2) bekezdés azt a tevékenységet vagy mulasztást minősíti társadalomra veszélyesnek, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.

- [54] A büntetőjog tehát a közjognak az a területe, amely a közösségi együttélés, az emberi kapcsolatok alapvető rendjére legnagyobb veszélyt jelentő magatartások szabályozását – üldözését, súlyosan szabadságkorlátozó szankcióval való fenyegetését – foglalja magában. Ezek a magatartások, épp veszélyességükből fakadóan erkölcsi elítélést – súlyosságuktól függően jelentős mértékű erkölcsi elítélést – is kiváltanak. A feljelentésben foglalt tényállítások, amellet, hogy a nyomozó hatóság eljárásához vezetnek (vezethetnek), erkölcsileg is minősítik azt, akivel szemben a feljelentő a büntetőeljárás lefolytatását indítványozza: az állítások arról szólnak, hogy a feljelentett személy közösségellenes, erkölcsileg elítélendő és ebből kifolyólag valószínűleg büntetőjogilag is üldözendő magatartást tanúsítottak.
- [55] 3.4. Az Alkotmánybíróság 2021-ben még – az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti jóhírnév védelmével összefüggésben – azt állapította meg, hogy „gyakorlata ezidáig hiányos [...] a büntetőeljárás megindításának egyes elemeivel/szakaszaival összefüggésben azok kapcsolatának feltárására vonatkozó vizsgálatát illetően” {3516/2021. (XII. 13.) AB határozat, Indokolás [76]}. E határozat előzménye egy személyiségi jogi per volt, amelyben az indítványozó azt kifogásolta, hogy vele szemben az Országos Bírósági Hivatal feljelentést tett, a Legfőbb Ügyészség pedig ennek alapján vádat emelt. Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben annyit állapított meg, hogy a bíróságnak vizsgálnia kell a feljelentés és a vádemelés körülményeit, ezek az eljárási cselekmények ugyanis adott esetben alkalmasak lehetnek az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének sérelmére {vö. 3516/2021. (XII. 13.) AB határozat, Indokolás [78]}.
- [56] A jelen ügyben felmerülő alkotmányjogi kérdéssel szervesen összefügg a 3079/2024. (III. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), amelyben az Alkotmánybíróságnak arról kellett állást foglalnia, hogy az indítványozó egyházi személlyel szemben az egyházhoz tett bejelentés – ami az indítványozó egyházi tisztségtől való megfosztását eredményezte – a véleménynyilvánítási szabadság korlátaín túlmenő tényállítás volt-e. Az Alkotmánybíróság nemleges választ adott azzal, hogy a probléma az állam és az egyház különvált működésének fogalomkörében értékelendő. Az Alkotmánybíróság a kérdést az Alaptörvény VII. cikkének fogalomkörébe helyezte: „azzal, hogy a Kúria a büntető- vagy szabálysértési ügyekben tett feljelentések analógiáját alkalmazta, és abból indult ki, hogy önmagában a bejelentés nem valósíthat meg személyiségi jogsértést, éppen az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdésében foglalt különvált működés érvényesülését biztosította” {Indokolás [42]}.
- [57] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban analógiát vont az egyházhoz tett bejelentés és a feljelentés között, és ennek megindokolására a Kúria gyakorlatával egyetértve, azt alkotmányjogi kontextusba helyezve a következőkre jutott. Mindenekelőtt figyelembe vette, hogy „[a] hazai jogrendszerben számos eljárásban [...] szerepel annak lehetősége, hogy az eljárás egy, a hatóságon kívül érintett személy feljelentése, bejelentése alapján induljon meg”. Ennek kapcsán pedig azt rögzítette, hogy „ezen eljárásmegindító bejelentések vagy feljelentések értelemszerűen nem feltétlenül csak a valós tényeket tartalmazzák, hiszen a bejelentés vagy feljelentés mögött sok esetben csak egy tapasztalás vagy értesülés áll, amely alapján a bejelentő, feljelentő jogsértést valószínűsít. [...] A bejelentőtől, feljelentőtől tehát nem várható el, hogy csak a bizonyított, valóban igaz tényeket állítsa. Ezen esetekben tehát előfordul, hogy a tényállításként megfogalmazott állítások valójában csak erős sejtések, feltételezések, vélemények.” Az Alkotmánybíróság ezen eljárások közös jellemzőjeként azt is megállapította, hogy „a bejelentés, feljelentés alapján a hatóságoknak, illetve adott esetben a bíróságoknak lesz a feladata a valóság ki-derítése” {lásd mindehhez: Abh., Indokolás [35]}.
- [58] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság álláspontja úgy foglalható össze, hogy a feljelentés, bejelentés, amelynek eredményeként valakivel szemben eljárás indul, nem képezheti személyiségi jogi per alapját. A feljelentésre, bejelentésre a jogrendszer lehetőséget biztosít, a bennük foglalt – hátrányos – tényállítások bizonyítása pedig a hatóság feladata.
- [59] 3.5. Ez a jogi kontextus a következőképpen jelöli ki a véleménynyilvánítási szabadság terjedelmét és határait a jelen ügyben.
- [60] Az alapperben nem volt vitatott, hogy az indítványozónak jogában állt feljelentést tenni az általa észlelt, álláspontja szerint a Btk. valamely különös részi tényállását, tényállásait kimerítő visszaélések tárgyában, azaz jogában állt kezdeményezni a felperesek büntetőjogi felelősségre vonását. A jelen ügy középpontjában az az alkotmányjogi kérdés áll, hogy az indítványozó véleménynyilvánításhoz való jogába beletartozik-e a feljelentés nyilvánosságra hozatala, e jog elsőbbséget élvez-e a felperesek jóhírnévhez való jogával szemben.

- [61] A feljelentés a büntetőeljárás megindításának egyik lehetséges eszköze. Ez azt jelenti – szükségszerűen azzal jár együtt –, hogy a feljelentéstevő bűncselekmény, egyúttal a legsúlyosabb jogi szankciókkal fenyegetett, súlyos társadalmi megítélést maga után vonó cselekmény elkövetését tulajdonítja a feljelentettnek. A büntetőjogi elítélés stigmatizáló hatása ismert, azonban ez a hatás a közvélemény, az átlagember szemében kiterjed a feljelentésre és a büntetőeljárás megindítására, tehát a büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazásának kilátására is. A feljelentés megtételével olyan eljárás veszi kezdetét, amelynek során az arra hatáskörrel rendelkező állami szervek – a jogszabályban meghatározott rend keretében, az Alaptörvény által biztosított garanciák betartásával – döntenek a feljelentésben foglalt tényállítások megalapozottságáról. Ebben a helyzetben a feljelentés nyilvánosságra hozatala alkalmas arra, hogy bűnelkövetőként, erkölcsi megvetést érdemlő személyekként tüntesse fel a feljelentett személyeket. A laikus közvélemény előtt ugyanis a büntetőeljárásban terheltként való érintettség, illetve a tényleges elítélés közötti határvonal sokkal elmosódottabb, mint az ártatlanság vélelmére a büntetőeljárás egészét átható alapelveként tekintő szakemberek szemében.
- [62] Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése az Alaptörvény értelmezésének zsinórmértékeként határozza meg a Nemzeti hitvallást, valamint történelmi alkotmányunk vívmányait. A Nemzeti hitvallás az emberi méltóságot az emberi lét alapjaként nevesíti, ily módon megkülönböztetett jelentőséget tulajdonít neki az Alaptörvény értékrendszerében és az alapvető jogok között. Emellett a Nemzeti hitvallás azt is deklarálja, hogy „az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki”. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése a tételes normaszöveg szintjén erősítette meg az emberi méltóság kiemelt helyzetét annak deklarálásával, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. A véleménynyilvánítás szabadsága és az Alkotmánybíróság kapcsolódó gyakorlata ennek szűrőjén keresztül értelmezendő. Az Alkotmánybíróság pedig ezt figyelembe véve járt el akkor, amikor elvi jelentőségű határozatával megsemmisítette a „méltányolható közérdekből” szövegrészt a még hatályba nem lépett, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:44. §-ában, és ezt azzal indokolta, hogy „mások emberi méltósága a véleményszabadság korlátja lehet” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [24]], ezért a közszereplők még a véleménynyilvánítási szabadság alapján sem kötelezhetők a méltóságukat súlyosan sértő közlések türésére.
- [63] Az Alaptörvény emberképének, értékrendjének és tételes szövegének e szerves egysége, valamint az Alkotmánybíróság ezen alapuló gyakorlata a jelen ügyben arra a következtetésre vezet, hogy a feljelentés megtételét követően a feljelentés szövegének nyilvánosságra hozatala nem egyeztethető össze a véleménynyilvánítás szabadságával. A büntetőeljárás megindításával megalapozott gyanú áll fenn arra vonatkozóan, hogy a terhelt bűncselekményt követett el. A feljelentés nyilvánosságra hozatala a bűncselekmény-elkövetés sugalmazásával önmagában alkalmas az érintett emberi méltóságának sérelmére, ezért az ilyen tartalmú tényállításra nem terjed ki a véleménynyilvánítási szabadság.

V.

- [64] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmében látta. Állítását arra alapította, hogy a Kúria nem ismerte fel az ügy alapjogi vonatkozásait, ezért hiányosan indokolta meg a támadott ítéletet. A panasz befogadhatóságának vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírósági eljárás tisztességessége körében előadottak valójában az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése körében értékelendők. Mindazonáltal a bíróságok eljárásával kapcsolatosan röviden kiemeli az alábbiakat.
- [65] Az alapperben eljáró bíróságoknak arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy a felperesek személyhez fűződő jogát megsértette-e a feljelentés tényének közlése, illetve a feljelentés szövegének másokkal való megosztása. Az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék ítélete egyértelműen rögzíti, hogy az indítványozó a feljelentés szövegének megosztásával valósította meg a személyiségi jogsértést. E körben a törvényszék azzal az indokkal utasítja el az indítványozó védekezését, hogy a megalapozott gyanú igazoltságáról kizárólag a hatóság dönthet [22.P.20.325/2019/48. számú ítélet, 7. oldal]. Ezt követően a Kúria a támadott ítéletben kellő alaposággal bemutatta arra vonatkozó gyakorlatának sarokpontjait, hogy a feljelentés milyen körülmények között eredményezheti a feljelentett személy személyiségi jogainak sérelmét. Ennek során rögzítette, hogy „[a] feljelentésben tett tényállítások önmagukban és a büntetőeljárás kimenetelétől függetlenül csak kivételesen, többszöri állási elemek megvalósulása esetén lehetnek személyiségi jogot sértőek” [Pfv.IV.20.158/2022/5. számú ítélet, Indokolás [31]]. Továbbá egyértelművé tette, hogy a feljelentett személyek személyiségi jogainak sérelme, egyúttal az indítványozó felelőssége a feljelentés másokkal történő megosztásán alapszik [Indokolás [32]]. A Kúria hivatkozott az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésére [Indokolás [26]], amiből egyértelmű, hogy vizsgálatát a vé-

leménynyilvánítás alkotmányos jogának keretei között végezte el. A támadott ítéletben kifejtettek összhangban vannak az Alkotmánybíróság gyakorlatával, valamint az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének fentebb ismertetett, a jelen ügy sajátosságaira vonatkoztatott alkotmányos tartalmával.

- [66] A Kúria tehát kellő alapossággal indokolta meg álláspontját, ezért nem sérti az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott, tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jogát.

VI.

- [67] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria támadott ítélete nem ellentétes sem az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével, sem XXVIII. cikk (1) bekezdésével, ezért az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2024. július 9.

*Dr. Varga Réka s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
az Alkotmánybíróság elnöke helyett*

*Dr. Varga Réka s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott
Haszonicsné dr. Ádám Mária
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Patyi András s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [68] A határozat rendelkező részét támogattam, a többségi indokolással azonban részben nem értettem egyet.
- [69] 1. A határozat azon a speciális, háromlépcsős teszten alapszik, amelyet az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos ügyek vizsgálatára alakított ki.
- [70] Nem vitatható e körben az a következtetés, hogy a szóban forgó közlésre (feljelentésre) közéleti vita körében került sor, mint ahogy elfogadom azt is, hogy mást konkrét bűncselekmény elkövetésével vádolni tényállításnak minősül.
- [71] A vizsgálat harmadik eleme az a mérlegelés, hogy a kialakított alkotmányos mérce alkalmazásával a konkrét közlés védendő-e, tehát, hogy a jelen tényállási keretben a véleménynyilvánítás szabadságához vagy korlátozásához fűződik-e erősebb alkotmányos érdek. Érveim e körben térnek el a többségi indokolásban foglaltaktól az alábbiak szerint.
- [72] 2. Egyrészt vitathatónak tartom, hogy az indítványozó véleménynyilvánítási szabadságának a korlátozása indokolható-e a feljelentéssel érintett személyek emberi méltóságához való jogának a sérelmével.
- [73] Az alapul szolgáló peres eljárás felperesei ugyanis jogi személyek, és az „Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében a jogi személynek nincs emberi méltósága” {2/2024. (I. 9.) AB határozat, Indokolás [55]; 3408/2023. (X. 11.) AB határozat, Indokolás [31]; 3153/2023. (III. 27.) AB végzés, Indokolás [20]; 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [164]; 3001/2013. (I. 15.) AB végzés, Indokolás [6]}.

- [74] Az emberi méltóságnak az indokolásba való bevonására – véleményem szerint – nem is lett volna szükség, miután az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése mindenki számára – így a jogi személyek esetében is értelmezhető módon [Alaptörvény I. cikk (4) bekezdés] – garantálja a jó hírnévhez való jogot. E jog védelmében kell az Alaptörvénnyel összhangban állónak minősíteni az indítványozó véleménynyilvánításhoz való jogának a korlátozását.
- [75] 3. Feltéve, de meg nem engedve, hogy ebben az ügyben az emberi méltósághoz való jog védelme felmerülhet, elengedhetetlennek tartom annak hangsúlyozását, hogy közéleti viták esetében a szólásnak nem általában az emberi méltóság a korlátja, hanem a testület eddigi gyakorlatában az ún. „méltóságmag”.
- [76] Az Alaptörvényhez fűzött alkotmánybíróági értelmezés szerint a méltóság nem önmagában a közügyekben történő véleménynyilvánítás érintettre hátrányos, sértő tényállításoknak szab határt, hanem az emberi méltóságnak az emberi mivolt lényegét meghatározó és óvó magját védelmezi (lásd pl.: 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [60]).
- [77] A „méltóságmag” szempontjából annak van jelentősége, hogy a véleménynyilvánítás ennek a sajátosan védett szférának a megsértésére irányul-e, és „az érintett személy emberi státuszának teljes, nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadásaként” az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütközik-e {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]}, illetve az emberi mivolt legbensőbb lényegét érinti-e {3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]}. Ilyen lehet például egy személy állatként történő ábrázolása, ha ezzel tagadják, kétségbe vonják az emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}, vagy például a sérült ember szenvedésének a bemutatása {28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [44]}.
- [78] A többségi indokolás – meglátásom szerint – elmozdulást jelent ettől az értelmezéstől, a közéleti szólések vonatkozásában kialakított gyakorlattól.

Budapest, 2024. július 9.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [79] 1. A határozattal és annak indokaival egyetértek. Ugyanakkor indokoltnak látom párhuzamosan megemlíteni, aminek jelen ügyben jelentősége tulajdonítok. Álláspontomat párhuzamos indokolásként csatolom [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [80] 2. A perbeli magatartások szerint: az indítványozó feljelentést tett köztörvényes, gazdasági, közpénzt károsító bűncselekmények miatt; a feljelentés tényéről a sajtó/média adott közlést – nem az indítványozó; az egyik feljelentett közös e-mailben (azaz nem egyenként) közölte a további feljelentettekkel a feljelentő személyét és a feljelentettek személyét, beazonosíthatóan; ezen (tehát az egyik feljelentett általi) e-mail címlistája nyomán az indítványozó (a feljelentő) választ küldött az eredeti e-mail szerinti címzetteknek, amiben leírta feljelentése motívumát, csatolta a megtett feljelentést; s egyidejűleg a feljelentés összefoglalóját feltette közösségi oldalára.
- [81] Következésképpen kétségtelen, hogy az indítványozó először a hatósághoz tett feljelentést, ezt követően nem az indítványozó, hanem a sajtó adott arról tájékoztatást; ezt követően nem az indítványozó, hanem az egyik feljelentett közölt a további feljelentettek felé tájékoztatást; az indítványozó csupán mindezután – a feljelentett által küldött e-mail címlistája szerinti címzettek számára – közölte saját megfontolását, valamint a megtett feljelentését.
- [82] Ez a történések első felvonása. A második felvonás, hogy az indítványozó ezután a közösségi oldalára feltette a feljelentése összefoglalóját – ami nyilvánvalóan tágabb hozzáférhetőség a címlistához képest.
- [83] 3. Az indítványozó első felvonás szerinti viselkedése a saját megtett cselekvéséről való, s nem proaktív, hanem reagáló magatartás. Eleve „korlátozott terjesztésű” – csupán a nem általa megszólított címzettekhez szóló – válasz, a feljelentés betűhív közlésével. Azt közli, amit korábban tett, és nem bárkivel. Álláspontom szerint nem lehet azt mondani, hogy aki mást (személyre konkretizáltan) feljelent, az eleve elzárt attól, hogy miután a feljelentett erről – tőle függetlenül – tudomást szerzett, a feljelentettel közölje a feljelentését, és motívumait.
- [84] Lehet azt mondani, hogy az ilyen – a hatósági eljárás keretén kívüli – reálcselekmény csökkenti a bizonyítás esélyét, nehezíti a feljelentő perbeli helyzetét, de azt nem lehet mondani, hogy ettől - külön törvényi előírás hiányában (pl. minősített adat stb.) elzárt lenne.

- [85] Azt is lehet mondani, hogy a feljelentés kockázatos, utóbb a feljelentés hamis vád alapját képezheti (ezért van – helyesen – az „ismeretlen elkövető ellen” tett feljelentői gyakorlat), ám azt nem lehet mondani, hogy a feljelentő ezt, ilyen helyzetben nem teheti meg.
- [86] A feljelentés megtételével azonban nem feltétlen rögzül az a helyzet, ami a személyiségi jogsértés igényét az igazság kikutatása iránti igény mögé sorolja.
- [87] Épp így kerülhető el, hogy versengő helyzet legyen a polgári jogi alanyi és a büntető jogi, hatóság általi igényérvényesítés között.
- [88] Ez tehát álláspontom szerint nem (idáig sem) tartozik a szólás szabadság, véleménynyilvánítás szabadsága alkotmányos kétsége, illetve védeltsége körébe, hanem az állam igazságszolgáltatás, törvénykezési – jogilag rendezett eljárásának menetébe illő.
- [89] Kétségtelen, hogy amint a büntetőjogilag is csupán az ügyféli/hivatali köteleesség (p.o. tanúzás, feljelentési kötelezettség) gyakorlása esetében áll fenn eleve a jogellenesség hiánya; önmagában – külön kötelezettség nélkül – valamely bejelentési, feljelentési lehetőség (pl. közérdekű bejelentés) igénybevétele nem jelenti a feljelentésben foglaltak hitelességét, helyénvalóságát, jogi felelőtlenségét.
- [90] Ami ilyenkor átzsilipel, az az, amikor a bejelentést, feljelentést a hatóság a „névére veszi”, elrendeli a nyomozást, stb. Ezért van pl. az, hogy valójában nem tartozik a nyomozás szakába a feljelentés kiegészítése.
- [91] Következésképpen, aki anélkül, hogy feljelentésére elrendelték volna a nyomozást (tehát az igazság kikutatása végett, illetve ekként közügyként alapot adtak volna neki, megalapozottnak tartották volna), arról közlést ad, kockázatos magatartást választ. Kiteszi magát a személyiségi jogi perlés szenvedőjének. Ami tehát nem a szólás szabadság, véleménynyilvánítás szabadságának kérdése.
- [92] 4. Az indítványozó viselkedésének második felvonása esetében, ha e magatartás a nyomozás elrendelése előtt történt, akkor az álláspontom szerint bárki számára (vö.: közösségi oldalon közzététel, nyilvánvalóan a tartalom függvényében) lehetővé teszi a személyiségi jogi igény miatti perlést; illetve az igény alaposságát.
- [93] A Kúria az íméntiek szerinti – törvényességi alapú és keretben maradó – döntést hozott.
- [94] Azt tartom megemlítenedőnek, hogy egymástól különböző egyfelől a közügyek – hivatalos, az igazság kikutatására rendelt eljárásen kívüli – megvitatása (aminek jövőbeni következménye lehet jogvita, illetve eljárás), s másfelől az, amikor a jogvita folytán a hivatalos, perjogi eljárás közügy, illetve már a közügy.
- [95] Előbbi esetében a véleménynyilvánítás szabadsága kétségtelen terjedelmes, utóbbi esetben azonban fegyelmezetten és feszesen tartani kell, hogy az igazság kikutatására rendelt eljárás (ha már megindult) zavartalan legyen – mivel az a valódi közügy.

Budapest, 2024. július 9.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [96] *Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* párhuzamos indokolásához csatlakozom annak hangsúlyozásával, hogy nézetem szerint a jóhírnévhez való jog – melynek tartalmát az Alkotmánybíróság és vele összhangban a bírói gyakorlat már egyértelműen és tartósan értelmezte – a véleménynyilvánításhoz való jog Ptk.-ban megjelenő korlátozását alkotmányi szinten megalapozó, Alaptörvénybe épített korlátja.

Budapest, 2024. július 9.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

- [97] Az indítvány elutasításával nem értek egyet.

- [98] 1. Az indítványozó egy országos sportszövetség tagjaként a szervezet működésével kapcsolatban feljelentéssel élt, ez alapján büntetőeljárás indult, mely huzamosabb ideje folyamatban van. A szervezet vezetősége a tag-szervezetekkel megosztotta a feljelentéssel kapcsolatos álláspontját, melyre az indítványozó reagált, és a bíróság által megállapított tényállás szerint a szervezet belső fórumán maga is megosztotta az üggyel kapcsolatban saját véleményét. E közlés nyomán a szervezet személyiségi jogi pert indított ellene, melynek nyomán a Kúria végül azt az álláspontot fogadta el, hogy bár a feljelentés önmagában nem valósíthat meg jogsértést, az indítványozó a feljelentés tartalmának megosztásával megsértette a szervezet jó hírnevét.
- [99] Az Alkotmánybíróság a 3079/2024. (III. 1.) AB határozatban részletesen foglalkozott azzal, hogy megvalósíthat-e személyiségi jogsértést, ha a vélemény közlője zárt körben kifejtett, hatósági eljárást megalapozó véleménye mások számára is ismertté válik, rontva ezzel az érintett személy megítélését, társadalmi helyzetét. A határozat a következőket rögzítette: „A hazai jogrendszerben számos eljárásban (elsősorban a büntetőeljárásokban, emellett továbbá a szabálysértési eljárásokban, vagy épp a fegyelmi eljárásokban, de akár különböző hatósági eljárásokban is) szerepel annak lehetősége, hogy az eljárás egy, a hatóságon kívül érintett személy feljelentése, bejelentése alapján induljon meg. Ennek az Alaptörvény B) cikkéből fakadó garanciális jelentősége is van, hiszen az egyes hatósági szervek nem minden esetben értesülnek saját maguk egy jogsértő cselekményről.
- [100] Szintén fontos kiemelni, hogy ezen eljárásmegindító bejelentések vagy feljelentések értelemszerűen nem feltétlenül csak a valós tényeket tartalmazzák, hiszen a bejelentés vagy feljelentés mögött sok esetben csak egy tapasztalás vagy értesülés áll, amely alapján a bejelentő, feljelentő jogsértést valószínűsít. Ezen eljárások közös jellemzője, hogy a bejelentés, feljelentés alapján a hatóságoknak, illetve adott esetben a bíróságoknak lesz a feladata a valóság kiderítése. A bejelentőtől, feljelentőtől tehát nem várható el, hogy csak a bizonyított, valóban igaz tényeket állítsa. Ezen esetekben tehát előfordul, hogy a tényállításként megfogalmazott állítások valójában csak erős sejtések, feltételezések, vélemények. [...] a hatósági vagy bírósági eljárásokat megindító bejelentések, feljelentések esetében, az abban állított tények valóságtartalmának a bizonyítása nem a bejelentést, feljelentést tevő kötelessége, hanem a hatóságoké illetve bíróságoké, ezért az abban megfogalmazott állításoknak két korlátja határozható meg. Egyfelől a Büntető Törvénykönyvből eredő korlátok (így pl. a hamis vád, vagy épp a hatóság félrevezetése tényállásai, amelyek azonban a bejelentést vagy feljelentést tevő részéről szándékosságot, vagyis tudatos magatartást feltételeznek, azaz ebben az esetben a bejelentést vagy feljelentést tevő tudja, hogy valótlan tényről állít). Másfelől pedig az Alaptörvény II. cikkével, VI. cikk (1) bekezdésével, IX. cikk (1) és (4) bekezdésével összhangban az a követelmény, hogy a bejelentés, feljelentés szóhasználat és állításai nem lehetnek az emberi méltóságot indokolatlanul sértők, bántók vagy gyalázkodók” (Indokolás [35]).
- [101] A többségi határozat megállapítja, hogy az ügyben eljáró bíróságok az ügy fő kérdését eltérően ítélték meg, azaz azt, hogy az indítványozó közlése személyiségi jogsértést valósít-e meg. Abban viszont a döntések egységesek voltak, hogy önmagában a feljelentés nem valósított meg személyiségi jogsértést. Az alkotmányossági kérdés csupán az, hogy a feljelentés másokkal való megosztása a jelen ügy körülményei között a véleménynyilvánítási szabadság védett körébe tartozik-e.
- [102] 2. Megállapítható, hogy az indítványozó egy hosszadalmas levélváltás után a saját verzióját kívánta előadni az eseményekről. Azok a címzettek, akik a levélfolyamban benne voltak, pontosan tudhatták, hogy az eseményeknek több olvasata van, és a feljelentésben az indítványozó szerepel. Mindaddig, amíg az indítványozó csak általánosságban nyilatkozik úgy, hogy a sportegyesület vezetősége vagy támogatói gazdasági visszaélést követnek el, az az ő véleményét fejezi ki. Amennyiben azonban nevesít meghatározott cselekményeket, akkor a közlés ténytartalmú. Egy gazdasági bűncselekményre vonatkozó feljelentés szükségszerűen meghaladja az általános minősítés szintjét; büntetőeljárás csak akkor indulhat, ha az egyedi, meghatározott ügyre vonatkozik. Az a közlés, hogy valaki meghatározott cselekményt elkövetett, ténytartalmú állítás.
- [103] A feljelentés lényegét tekintve arról szól, hogy az indítványozónak megalapozott gyanúja van arról, hogy bűncselekményt követtek el. A „megalapozott gyanú” a szó szerinti értelmezés alapján is vélemény; a hatóságok és végső soron a bíróság feladata annak eldöntése, hogy a feljelentésben megjelölt cselekmények valóban bűncselekmények-e, és ha igen, azokért kiket terhel felelősség.
- [104] Összességében az állapítható meg tehát, hogy (1) az indítványozónak az a közlése, amely általánosan minősít másokat, értékítélet, (2) az a közlési elem, amely arra mutat rá, hogy más személyek milyen cselekményeket követtek el, tényállítás, (3) végül az a közlési elem, amely arra utal, hogy a cselekmények bűncselekmények, ismét véleménynyilvánítás. Erre a megállapításra juthatunk akkor is, ha abból indulunk ki, hogy a közlés fogadó közönsége milyen következtetést vonhatott le: a címzettek értesültek arról, hogy az indítványozónak egyes személyekről negatív véleménye van, ők milyen cselekményeket követtek el, és ezekért az indítványozó feljelentést tett, azaz a hatóságok közreműködését kéri annak megállapításában, hogy a cselekmények bűncselekmények-e.

nyek. A bíróságok által megállapított tényállás szerint az indítványozó nem keltette annak látszatát, hogy a hatóságok, bíróságok már döntést hoztak volna a cselekmények minősítéséről.

- [105] Az indítványozó által állított tények vonatkozásában ugyanakkor a védett véleménynyilvánítás köre eltérő. Az Alkotmánybíróság legutóbb a 2/2024. (I. 9.) AB határozatban rögzítette, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nem nyújt védelmet akkor, ha a „valótlan tartalmú tényállítás alkalmas arra, hogy az indítványozó megítélését a társadalom széles körében negatívan befolyásolja” (Indokolás [42]). A 3079/2024. (III. 1.) AB határozat ugyanakkor rámutatott, hogy a „feljelentés alapján a hatóságoknak, illetve adott esetben a bíróságoknak lesz a feladata a valóság kiderítése” (Indokolás [53]), ilyen esetekben elegendő az állítás valószínűsítése, annak igazolása, hogy az indítványozó nem tudatosan valótlan közlést tett.
- [106] Jelen esetben – a megkeresésben adott válaszból megállapíthatóan – olyan tényközlésre vonatkozott az indítványozó állítása, amely miatt a büntetőeljárás hosszabb ideje folyamatban van. A büntetőeljárás fennállta nem bizonyítja, hogy a vizsgálat tárgya bűncselekmény lenne, a hosszú eljárás viszont valószínűsíti, hogy a tényállításokat körültekintően, alaposan kell megvizsgálni, és csak részletes vizsgálat után ítéltető meg azok valósága vagy valótlanúsága. Mindez pedig egyértelművé teszi, hogy az indítványozó nem „tudottan valótlan” tényállításokat tett, amelyből az következik, hogy jelen ügyben a többségi határozat következtetése eltér a 2/2024. (I. 9.) AB határozat tartalmától.
- [107] Nem felel meg a véleménynyilvánítási szabadság Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeknek, ha a személyiségi jogsértés tárgyában eljáró bíróságok eleve valótlanok tekintik a közléseket, miközben az azok alapján indult büntetőeljárás még folyamatban van.
- [108] 3. Az Alkotmánybíróságnak végül vizsgálnia kellett volna, hogy milyen jelentősége van annak, hogy a közlés jelen esetben úgy valósult meg, hogy az indítványozó egy büntetőeljárás feljelentését továbbította. A Be. 107. §-a meghatározza a nyilvánosság büntetőeljárásról szóló tájékoztatásának általános szabályait, további rendelkezései pedig a tájékoztatás korlátait. E rendelkezések alkotmányosságát az indítványozó nem kérdőjelezte meg. Jelen ügyben nem merül fel alkotmányos aggályként, hogy a Be. nem tekint automatikusan nyilvánosnak egyes, hatósági eljárással összefüggő iratokat. A véleménynyilvánítási szabadsággal összefüggésben ugyanakkor nem az egyes iratok eljárásjogi státusza (pl. feljelentés, okirat stb.) a meghatározó, hanem hogy kitől származik és milyen információtartalmat hordoz. E téren különbséget kell tenni a hatóság által a büntetőeljárás során előállított, és a magánszemély közlését tartalmazó irat között, akkor is, ha az utóbbi hatósági irat formájában jelenik meg.
- [109] Amíg a feljelentés a büntetőeljárás szempontjából egy hivatalos irat, a feljelentő szempontjából egy általa tett közlés. Maga a feljelentő a saját közlésével szabadon rendelkezik, azt – az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének védelmi körén belül – megismételheti vagy megismerhetővé teheti. A Be. nem tiltja meg, hogy az eljárás valamely résztvevője tájékoztatást adjon arról, hogy milyen közlést tett a hatóság felé. Hasonló titoktartási kötelezettség csak nagyon szűk körben ismert a jogrendszerben, és jellemzően csak hivatalos személyeket terhel.
- [110] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése a kommunikációt védi, megjelenési formájára tekintet nélkül. Az Alkotmánybíróság gyakorlata nem kérdőjelezte meg, hogy a „meg jelenési forma” sokrétű; megnyilvánulhat szóban, tettekben, gesztusokkal vagy épp egy irat megosztásával. Nem állítható természetesen, hogy minden hivatalos irat megosztására kiterjed a véleménynyilvánítási szabadság védett köre, de a közlő saját állításait tartalmazó irat megosztásának korlátozása jelen esetben nem igazolható, különös tekintettel arra, hogy a megosztás zárt körben történt, olyan személyek számára, akik az eseménysorral tisztában lehettek, és más érintettek verzióját is megismerhették.
- [111] Ezzel szemben a többségi határozat a feljelentésből, mint büntetőeljárási iratból indul ki, és annak nyilvánosságra hozatalával összefüggésben tesz megállapításokat. Ez a megközelítés ellentétes a közérdekű adatok megismeréséhez való joggal kapcsolatban kimunkált, következetesen alkalmazott megközelítéssel, miszerint a hangsúly nem az iraton (adathordozón), hanem az információn (adaton) van {a korábbi Alkotmány hatálya alatt kialakított gyakorlatot megerősítette: 3056/2015. (III. 31.) AB határozat}. Az indokolás logikájából szélsőséges esetben az is következhetne, hogy a feljelentés mint büntetőeljárási irat nem osztható meg, de annak teljes adattartalma igen.
- [112] Összességében a döntés megfelelő indokok nélkül helyezi a közéleti vitában megfogalmazott vélemények egy körét a szólásszabadság a védelmi körön kívülre.

Budapest, 2024. július 9.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/265/2023.